

Utlåtande Rotel II (Dnr KS 2021/757)

Medborgarundersökning om arkitektur

Motion av Peter Wallmark (SD)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till det som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

Peter Wallmark (SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären föreslår att en medborgarundersökning ska utföras där de svarande ska ges möjlighet att rangordna eller på annat sätt betygssätta olika typer av arkitektur och platser, från historiska miljöer fram till i dag samt förslag till nya sorters byggnader och stadsmiljöer. De svarande bör utgöra ett statistiskt säkerställt representativt urval av personer som är skrivna i Stockholms kommun.

Motionären framför att resultatet från enkäten skulle utgöra ett komplement till översiktsplanen och Stockholms byggnadsordning samt stödja framtida planering och politiskt beslutsfattande genom att visa vilka sorters arkitektur samt vilka sorters platser, gator, torg och parker medborgarna önskar att staden ska premiera respektive undvika i nyproduktion.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret konstaterar att det lagstadgade kravet på dialog och samråd med allmänheten kring stadens gestaltning redan anses vara uppfyllt.

Stadsbyggnadsnämnden svarar att det framtagna ”verktyget för stadens gestaltning” tillsammans med begreppet arkitektonisk idé syftar till att stärka diskussionen om hur staden ska gestaltas tillsammans med de synpunkter som inkommer från engagerad allmänhet under den demokratiska planprocessen.

Bromma stadsdelsnämnd konstaterar att det redan finns en ordning för medborgare att demokratiskt vara med och lämna synpunkter på arkitektur.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att samrådsprocessen är ett bra forum för stockholmarna att tycka till om stadsutvecklingen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd svarar att staden tydligare kan kommunicera till invånare i vilka skeden man kan vara delaktig.

Mina synpunkter

Stockholmarnas perspektiv och synpunkter på stadsutvecklingen är en viktig del av den övergripande stadsbyggnadsprocessen. I samband med samrådet kan invånare göra sig hörda och påverka ett projekts inriktning och gestaltning. Genom den representativa demokratin väljer stockholmarna dessutom de företrädare som ska representera deras intressen i den myndighetsutövning som stadsbyggnadsnämnden och kommunfullmäktige utövar.

Under mandatperioden har ett historiskt kvalitetsprogram tagits fram för Stockholms gestaltning genom byggnadsordningen, arkitekturpolicyn och strategin för småhus- och villaområden. Dessa verktyg har bland annat som syfte att stärka diskussionen om hur staden gestaltas tillsammans med de synpunkter som inkommer från den engagerade allmänheten under den demokratiska planprocessen.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till det som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 23 februari 2022

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Reservation anfördes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Att bifalla motionen

Därutöver vill vi anföra följande:

Motionens förslag är att stadsbyggnadskontoret ges i uppdrag att genomföra en bred medborgarundersökning om stockholmarnas preferenser vad gäller arkitektur. I denna undersökning ska de svarande ges möjlighet att rangordna eller på annat sätt betygs-sätta olika typer av arkitektur och platser, från historiska miljöer fram till i dag samt förslag till nya sorters byggnader och stadsmiljöer. De svarande bör utgöra ett statistiskt säkerställt representativt urval av personer som är skrivna i Stockholms kommun. Syftet är att få en bild av vilka olika sorters arkitektoniska lösningar som medborgarna föredrar och vilken sorts arkitektur som är mindre uppskattad.

Materialet ska användas som underlag och inspiration för politisk beslutsfattare, byggherrar, arkitekter och planerare. Den frågeställning som ska undersökas är ”vilka sorters arkitektur och vilka sorters platser, gator, torg och parker önskar medborgarna att staden ska premiera respektive undvika i nyproduktion?”. Resultatet från medborgarundersökningen skulle utgöra ett komplement till översiktsplanen och Stockholms byggnadsordning samt stödja framtida planering och politiskt beslutsfattande. Det skulle också kunna komplettera den Arkitekturpolicy som stadsbyggnadskontoret tagit fram efter att motionen lämnats in.

Remissammanställning

Ärendet

Peter Wallmark (SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären föreslår att en medborgarundersökning ska utföras där de svarande ska ges möjlighet att rangordna eller på annat sätt betygssätta olika typer av arkitektur och platser, från historiska miljöer fram till i dag samt förslag till nya sorters byggnader och stadsmiljöer. De svarande bör utgöra ett statistiskt säkerställt representativt urval av personer som är skrivna i Stockholms kommun.

Motionären framför att resultatet från enkäten skulle utgöra ett komplement till översiktsplanen och Stockholms byggnadsordning samt stödja framtida planering och politiskt beslutsfattande genom att visa vilka sorters arkitektur samt vilka sorters platser, gator, torg och parker medborgarna önskar att staden ska premiera respektive undvika i nyproduktion.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt kommunfullmäktiges budget 2022 ska Stockholm byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Stadsutvecklingen ska ske utifrån kunskap och omsorg om befintliga värden samt med respekt för Stockholms särart. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara. Staden ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Stadsledningskontoret anser att synen på att medborgarnas perspektiv och åsikter kring utformningen av byggnader och platser är av stor vikt när staden utvecklas. Varje plats och sammanhang kräver sina avvägningar och sin specifika arkitektoniska lösning för att tillsammans med den befintliga miljön stärka stadens identitet. Detta säkerställs idag genom allmänhetens möjlighet till deltagande i de planprocesser som regleras i Plan- och bygglagen (PBL) både för stadens översiktsplan, efterföljande de-

taljplanering och i bygglovsskedet. När staden upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunens medlemmarges tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Även under detaljplaneskedet

I arbetet med att ta fram ett planprogram eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen också samråda med kända sakägare och kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs. Även sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget ska ges tillfälle att yttra sig under samråd och eventuell granskning av förslagen. Stadsledningskontoret konstaterar att stadsbyggnadsnämndens ansvar innebär att övergripande fysisk planering, planprocesser och efterföljande bygglovgivning ska ske i enlighet med PBL, varför det lagstadgade kravet på dialog och samråd med allmänheten kring stadens gestaltning redan anses vara uppfyllt.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 november 2021 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 oktober 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret delar synen på att medborgarnas perspektiv och åsikter kring utformningen av byggnader och platser är av stor vikt när staden utvecklas. Stadsbyggnadskontorets egen kompetens att bedöma arkitektoniska lösningar kompletteras och stärks genom dokumenten Stockholms byggnadsordning och Stockholms arkitekturpolicy. Dokumenten är framtagna i syfte att åstadkomma en gemensam kunskapsgrund kring stadens framväxt, dess stadsdelskaraktärer samt landskapets förutsättningar. De söker också förklara den komplexa uppbyggnad staden har och vari de kvaliteter ligger som gör att staden upplevs som vacker med en stark egen identitet.

I Stockholms arkitekturpolicy står följande: ”*Stockholm utgörs av en mosaik av olika stadsdelar som tillsammans bildar en helhet där bebyggelse och natur samverkar. Stadsdelarna har vanligen byggts i etapper och givits en enhetlig karaktär utifrån sin tids förutsättningar och planeringsideal. Att bygga i eller i anslutning till existerande stadsmiljöer kräver kunskap och förståelse för den befintliga planstrukturen och dess hierarkier, liksom för relationen mellan det byggda och landskapet. Kännedom om de förebilder och värderingar som format stadsrummen och hur platsen utvecklats över tid är också avgörande.*”

Varje plats och sammanhang kräver sina avvägningar och sin specifika arkitektoniska lösning för att tillsammans med den befintliga miljön stärka stadens identitet. Detta lyfts genom stadsbyggnadsnämndens arbete med byggnadsordningen och arki-

tekturpolicyn samt efterföljande strategidokument. Det framtagna ”verktyget för stadens gestaltning” tillsammans med begreppet arkitektonisk idé syftar till att stärka diskussionen om hur staden ska gestaltas tillsammans med de synpunkter som inkommer från engagerad allmänhet under den demokratiska planprocessen

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 november 2021 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens förslag till beslut anför därutöver följande:

Den grönbåa majoriteten i Stockholms stadshus har nyligen infört en arkitekturpolicy för hela Stockholm. Med utgångspunkt i människans behov och stadens identitet verkar arkitekturpolicyn för att utvecklingen av Stockholm ska präglas av hållbarhet och skönhet. Arkitekturpolicyn hör till en familj av dokument som formulerar strategier för stadens gestaltning. Förutom översiktsplanen och byggnadsordningen ingår andra fördjupningar i form av vägledning och riktlinjer. De anger tillsammans mål för hur staden bör utvecklas och har som funktion att vägleda inför olika beslut och ligga till grund för styrande dokument, som program, detaljplaner och bygglov.

Policyn innehåller fördjupningar kring olika aspekter av arkitektur. Utöver att redogöra för olika förhållningssätt till byggande och stadsutveckling, ger den konkreta medskick och metoder. Den kompletterar byggnadsordningen, som utgör ett kunskapsunderlag där Stockholms karaktär och historiska framväxt beskrivs.

Genom de möjligheter till samråd som i dag finns tillsammans med bland annat arkitekturpolicyn och andra vägledande styrdokument menar de grönbåa partierna att vi under mandatperioden stärkt stockholmarnas möjligheter att säkerställa att stadsbyggnadsprojekt går i linje med områdets karaktär. Det var bland annat utifrån detta som de grönbåa avstyrda tre byggprojekt som skulle byggt igen ett par mycket populära grönområden i stadsdelen. Sverigedemokraterna valde istället att rösta ja till att dessa grönområden skulle byggas igen trots det kraftiga motståndet som fanns från brommaborna. Sammantaget visar det att Sverigedemokraterna inte verkar ta särskilt stor hänsyn till exempelvis brommabornas preferenser när de fattar stadsbyggandsbeslut.

Utifrån ovanstående anser vi att motionen bör avstyrkas.

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S) och Lillemor Samuelsson m.fl. (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Ismo Pato (SD), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Bromma stadsdelsförvaltning är idag inte involverad i den planering som rör arkitektonisk utformning av byggnader, gator och torg samt vilka platser och områden som ska premieras eller undvikas vid nyproduktion. Bromma stadsdelsförvaltning menar att det idag finns en ordning för medborgare att demokratiskt vara med, lämna synpunkter och påverka arkitektur och gestaltad livsmiljö i Stockholm. Hit hör allt från översiktsplanen till detaljplaner och bygglovsprocessen. Dessutom bevakar *Rådet till skydd för Stockholms skönhets* och Stadsmuseet denna typ av frågor. Förvaltningen kan därför inte ställa sig bakom motionärens förslag.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 november 2021 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 oktober 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen menar att motionens intentioner ligger i linje med bland annat *Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm* och *Översiktsplan för Stockholm*, som anger att staden ska involvera och föra dialog med stockholmarna i alla åldrar när staden växer och utvecklas. Detta genomförs redan idag bland annat genom de samråd som stadsbyggnadskontoret håller i samband med program och detaljplanearbeten. Förvaltningen menar att åsikter om arkitektur ofta kan vara subjektiva och att det kan vara väldigt individuellt vad som ses som fint och fult. Dessutom brukar trender och smak variera över tid. Varje plats är också unik, med specifika förutsättningar och möjligheter.

Förvaltningen anser att stadsbyggnadskontorets samråd är bra forum för stockholmarna att tycka till om stadsutvecklingen och den arkitektoniska utformningen på olika platser. Däremot behövs metoderna för dialog ständigt utvecklas för att få en bred representativitet bland de som är med och tycker till.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 november 2021 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med skribenten om vikten av att invånare ges möjligheter att ha inflytande och påverkan om frågor som rör stadsmiljö och staden de bor och lever i. Stadsdelsnämnden ansvarar för utveckling, drift och underhåll av stadsdelsområdets park- och naturmiljöer. I samband med upprustning av befintliga eller skapande av nya stadsmiljöer genomför förvaltningen dialoger med invånare. Dessutom finns möjligheter för invånare att lämna synpunkter genom stadens Tyck till-app och genom att lämna medborgarförslag. Förvaltningen avser att även fortsättningsvis involvera invånarna i utvecklingen av stadsmiljöer i Rinkeby-Kista stadsdelsområde.

Att planera och bygga en hållbar stad med goda livsmiljöer är en komplex process där arkitektur endast utgör en del. Det är stadsbyggnadsnämnden som ansvarar för frågor som rör utformning av bebyggelse. Planeringen av den fysiska miljön i Sverige regleras av plan- och bygglagen (PBL), som reglerar planläggning av mark och vatten samt byggande. I PBL finns tydliga skrivningar om att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en långsiktigt hållbar livsmiljö för såväl nuvarande som kommande generationer. I samhällsplaneringen vägs olika samhällsintressen mot varandra i en öppen och demokratisk process och i samband med planprocesser finns möjligheter till inflytande.

I staden finns även flera underlag och verktyg för att bebyggelse och arkitektur ska anpassas till Stockholms arkitekturhistoria och geografiska förutsättningar. Byggnadsordningen och arkitekturpolicyn, som antogs av kommunfullmäktige 2020, utgör tillsammans med översiktsplanen viktiga vägledande dokument. Arkitekturpolicyn syftar till att ge stöd i gestaltungsfrågor i stadsbyggandets alla skalor. Arkitekturpolicyn ska fungera som en vägledning vid förtätning och vidareutveckling av staden så att nya kvaliteter tillförs samtidigt som befintliga värden tas tillvara. Förvaltningen ser att staden tydligare kan kommunicera till invånare hur frågor om nya stadsmiljöers gestaltning och arkitektur bestäms och i vilka skeden invånare kan vara delaktiga.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Peter Wallmark (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att tillstyrka motionen samt att därutöver anföra följande:

Motionens förslag är att stadsbyggnadskontoret ges i uppdrag att genomföra en bred medborgarundersökning om stockholmarnas preferenser vad gäller arkitektur. I denna undersökning ska de svarande ges möjlighet att rangordna eller på annat sätt betygssätta olika typer av arkitektur och platser, från historiska miljöer fram till i dag samt förslag till nya sorters byggnader och stadsmiljöer. De svarande bör utgöra ett statistiskt säkerställt representativt urval av personer som är skrivna i Stockholms kommun. Syftet är att få en bild av vilka olika sorters arkitektoniska lösningar som medborgarna föredrar och vilken sorts arkitektur som är mindre uppskattad. Materialet ska användas som underlag och inspiration för politisk beslutsfattare, byggherrar, arkitekter och planerare. Den frågeställning som ska undersökas är ”vilka sorters arkitektur och vilka sorters platser, gator, torg och parker önskar medborgarna att staden ska premiera respektive undvika i nyproduktion?”.

Resultatet från medborgarundersökningen skulle utgöra ett komplement till översiktsplanen och Stockholms byggnadsordning samt stödja framtida planering och politiskt beslutsfattande. Det skulle också kunna komplettera den Arkitekturpolicy som stadsbyggnadskontoret tagit fram efter att motionen lämnats in.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S) och Lillemor Samuelsson m.fl. (V) enligt följande.

Johan Heinonen m.fl. (S) och Lillemor Samuelsson m.fl. (V) reserverade sig till förmån för förvaltningens förslag till beslut.

Reservation anfördes av Ismo Pato (SD) enligt följande.

Att nämnden tillstyrker motionen och i övrigt anföra följande:

Syftet är att få en bild av vilka olika sorters arkitektoniska lösningar som medborgarna föredrar och vilken sorts arkitektur som är mindre uppskattad. Materialet ska användas som underlag och inspiration för politisk beslutsfattare, byggherrar, arkitekter och planerare."